

היו מתאבק בעפר רגליהם - זה רבי אליעזר. ושותה בצמא את דבריהם - זה רבי עקיבא. מה היה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו, אמרו לו המים שתדיר נופלים עליה בכל יום, אמרו לו עקיבא אי אתה קורא אבנים שחקו מים מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פיסל את הקשה דברי תורה שקשה כבדול על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם, מיד חזר ללמוד תורה. הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות. אמר לו, רבי למדני תורה אחז רבי עקיבא בראש הלוח, ובנו בראש הלוח כתב לו אלף בית ולמדה. היה לומד והולך שלמד כל התורה כולה.

(אבות דרבי נתן ו' ב')

דהוה צניע ומעלי. והא דאמר נאלו עובדין ופסחים חסדי אמר רבי עשה ימי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחומר משמש דלא היה מעלי ליה לא למימר דהתם לאו משום שהיה שולל תלמידי חכמים אלא משום שהי' סבור שמתגנזין על עמי הארץ מפני מורתן והיו תלמידי חכמים שגויס ליתם וגם משום שלא היו מניחין אותם ליגע בהם כדאמרין והינה דף י"ו: כנגדי עם הארץ מדרס לפושטם אכל מכל מקום שומר מצות היה. רבינו תם:

המושולש לא במורה יתק זה ר' אישעיא בנו של רבי חמא בר ביסא ר"ע רעיא דבן כלבא שבוע היה חזיתיה ברתיה דהוה צניע ומעלי אמרה ליה אי מקדשנא לך אולת לבי רב אמר לה אין איקדשא ליה כצניעה ושדרתיה: שמע אבוח אפקה מביתיה אדרה הנאה מנכסיה אויל יתיב תרי סרי שנין בבי רב כי אתא אייתי בהריה תרי סרי אלפי תלמידי שמעיה להווא סבא דקאמר לה עד כמה

(כתובות סב:)

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן עם הארץ מיתר לקורעו כדג אמר רבי שמואל בר יצחק וינבו: תניא אמר רבי עקיבא: כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחומר אמרו לו תלמידיו רבי אמור ככלב אמר להן זה נושך ושובר עצם וזה נושך ואינו שובר עצם: תניא היה רבי מאיר אומר כל

(פסחים מט:)

חידושי הריטב"א מסכת כתובות דף סב עמוד ב

חזיתיה ברתיה דהוה צניע ומעלי. ואם תאמר והא אמרינן בפסח ראשון (מ"ט ב') אמר ר"ע כשהייתי עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחומר, ויש לומר שזהו קודם לכן אבל אחרי כן חזר למוטב שהיה צנוע ומעלי ואחרי כן קבע עצמו לתורה כדאיתא הכא.

"כוונת הכתוב הוא להקדים ג' עניינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה שכאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי היא תורתנו הנעימה: האחד הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כל מקום שיזכרנה ה' לתורה ידקדק לומר לשון חזק ואומץ עד גדר שימית עצמו עליה דכתיב (במדבר יט יד) זאת התורה אדם כי ימות וגו' ודרשו ז"ל (שבת פ"ג: ג:) וכו', כמו כן רבותינו ז"ל ידקדקו בהזכרתה לומר עסק התורה השתדלות התורה ורבים כמותה, ונגזר זה אמר הכתוב ויסעו מרפידים, לא בא להודיע מקום שמטנו נסעו שאם כן היה לו להקדימו קודם תחנונם, אלא נתכוון לומר שנסעו מבחינת רפיון ידים כמו שמצינו שדרשו כן רבותינו ז"ל (סנהדרין ק"ו) כפסוק (לעיל י"ח ח') וילחם עם ישראל ברפידים ברפיון ידים עד כאן. והן עתה נסעו מבחינה זו והכינו עצמם לעבוד עבודה משא בנועם ה', והוא אופרו ויבואו מדבר סיני; וענין השני הוא השפלות והענווה כי אין דברי תורה מתקיימין אלא כמי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר, וכנגד זה אמר ויתנו במדבר פירוש לשון שפלות ועוהה כמדבר שהכל דורכים עליו וענין שלישי הוא בחינת ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ותמים לא שיהיו בד כבד שעליהם אמר הכתוב (ירמיה ו) חרב אל הכדים (ברכות ס"ג: ג), אלא יתועדו יחד ויחדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד, והן עתה הם ראוים לקבלת התורה" (אור החיים הקדוש)